

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 20.XII.2006
C(2006) 5813 def.

Betreft: Steunmaatregel N 479/2006 – Nederland

Risicokapitaalregeling "*Duurzame Energie – Provincie Noord-Holland*"

Excellentie,

1. INLEIDING

- (1) Bovengenoemde steunregeling werd bij brief van 17 juli 2006 door Nederland aangemeld. Tevoren had prenotificatie van de maatregel plaatsgevonden bij brief van 31 mei 2006 (Steunmaatregel PN 64/2006); vervolgens werd de maatregel met de Nederlandse autoriteiten tijdens een bijeenkomst op 14 juni 2006 besproken.
- (2) Bij brief van 4 augustus 2006 verzocht de Commissie om aanvullende inlichtingen over de inhoud van de regeling. De Nederlandse autoriteiten antwoordden bij brief van 31 augustus 2006, die de volgende dag werd ingeschreven.
- (3) Bij brief van 10 oktober 2006, die op 13 oktober werd ingeschreven, zonden de Nederlandse autoriteiten een aanvullende toelichting op de eerder verstrekte gegevens.
- (4) Bij brief van 25 oktober 2006 verzocht de Commissie om aanvullende inlichtingen over de inhoud van de regeling. De Nederlandse autoriteiten antwoordden bij brief van 26 oktober 2006, die de dezelfde dag werd ingeschreven.

2. BESCHRIJVING VAN DE MAATREGEL:

2.1. Doel

- (5) De maatregel beoogt primair de markttekortkoming, welke in het algemeen wordt aangenomen te bestaan voor start-ups en innovatieve ondernemingen en in het bijzonder voor de duurzame energie sector in Noord-Holland, te adresseren door het verschaffen van risico kapitaal aan KMO's.

Zijne Excellentie de Heer Bernard Rudolf BOT
Minister van Buitenlandse Zaken
Bezuidenhoutseweg 67
NL - 2500 EB Den Haag

- (6) De Nederlandse provincie Noord-Holland is voornemens een investeringsfonds genaamd "*Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie Noord-Holland*" (hierna: "het Fonds") op te richten. Dit Fonds heeft tot doel het investeren in KMO's die zich bezighouden met onderzoek naar en de ontwikkeling van technologieën betreffende duurzame energie, en die voornemens zijn desbetreffende producten en diensten op de markt te brengen. De provincie verwacht dat het Fonds zal bijdragen aan de ontwikkeling van een kenniscluster op haar grondgebied. Zoals in het Investeringsreglement van het Fonds wordt bepaald, worden investeringen slechts gedaan op voorwaarde dat door een of meer particuliere investeerders voor ten minste een gelijk bedrag een belang in het aandelenkapitaal van de doelonderneming wordt verkregen.
- (7) Met de oprichting van het Fonds streven de autoriteiten van Noord-Holland twee doelstellingen na: ten eerste is de maatregel bedoeld om innovatieve technieken voor duurzame energie te bevorderen met als uiteindelijk doel het reduceren van de CO²-uitstoot. Ten tweede beoogt de provincie de stimulering van de werkgelegenheid door het aantrekken van bedrijvigheid op het gebied van duurzame energie.

2.2. Rechtsgrond

- (8) De rechtsgrond van de steunmaatregel is het *Besluit van de Provinciale Staten van Noord-Holland van 27 februari 2006*. (Provinciale regelgeving)

2.3. Duur

- (9) Volgens de planning zal het Fonds op 1 oktober 2006 van start gaan. In ieder geval zal het pas van start gaan wanneer de Commissie haar goedkeuring eraan heeft gehecht. De maatregel loopt tot 1 oktober 2012.
- (10) Indien de provinciale overheid op 1 oktober 2012 een aanhoudend marktfalen constateert wat de verschaffing van risicokapitaal aan KMO's met activiteiten op het gebied van duurzame energie betreft, kan zij overwegen de maatregel te verlengen. Dergelijke verlenging zal bij de Commissie worden aangemeld.

2.4. Budget

- (11) De financiering van het Fonds komt volledig ten laste van de begroting van de provincie Noord-Holland, tot een bedrag van 10 miljoen EUR. Hiervan is een bedrag van 3,7 miljoen EUR bestemd voor investeringen in 2006/2007.

2.5. Cumulering met andere steun

- (12) In het concept-investeringsreglement van het Fonds wordt bepaald dat, gedurende de eerste drie jaar van een investering door het Fonds, een KMO waarin is geïnvesteerd het Fonds informeert over andere staatssteun die zij ontvangt. Deze informatie moet worden verstrekt voordat de staatssteun wordt uitbetaald. De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat het Fonds op basis van die informatie zal nagaan of aan de regels inzake cumulering is voldaan.
- (13) In geval het in het kader van de maatregel in kwestie aan een doelonderneming verschaft kapitaal wordt gebruikt voor het financieren van initiële investeringen of van andere uitgaven die op grond van groepsvrijstellingsverordeningen, richtsnoeren,

kaderregelingen of andere instrumenten op het gebied van staatssteun in aanmerking komen, moeten de desbetreffende steunplafonds in de eerste drie jaar van de eerste risicokapitaalinvestering worden verlaagd met 50% en dit tot het totale ontvangen bedrag.

- (14) Deze verlaging is niet van toepassing op de steunintensiteiten van de communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek en ontwikkeling¹ of een eventuele vervolgekaderregeling of groepsvrijstellingsverordening op dit gebied.

2.6. Het Fonds

- (15) Het Fonds zal de rechtsvorm hebben van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid. De provincie Noord-Holland is 100% aandeelhouder van het Fonds. Particuliere investeerders zullen, nadat het Fonds is opgericht, worden gevraagd erin te investeren. In haar hoedanigheid van oprichter van het Fonds heeft de provincie "*Investeringsreglement concept 12 juli 2006*" vastgesteld.
- (16) Het Fonds zal worden beheerd door de *Stichting Associatie Technologie Overdracht* (hierna: "ATO"). ATO is een samenwerkingsverband opgericht door verschillende onderzoeksinstituten in Noord-Holland. De stichting heeft de volgende opdracht: is gespecialiseerd in het bijeenbrengen en ontwikkelen van hoogwaardige expertise inzake duurzame energie en draagt zij deze vervolgens over naar bedrijven in Noord-Holland. Daarnaast initialiseert ATO productontwikkeling, op basis van O&O-resultaten van geassocieerde onderzoeksinstituten. Waar nodig richt ATO nieuwe ondernemingen op en coördineert investeringen met een hoog risico en voert deze uit. In het kader van haar taken exploiteert ATO een *faciliteitencentrum Duurzame Energie* in Noord-Holland Noord.
- (17) Krachtens de investeringsregels van het Fonds, zijn de voornaamste doelstellingen:
- Het verschaffen van risico kapitaal aan KMO's voor activiteiten gerelateerd aan duurzame energie en welke in hun vroege ontwikkelingsfase zijn;
 - Het maken van winst door dividend en de verkoop van aandelen.
- (18) Het Fonds in kwestie is een revolving fund: bij voorbeeld zal de opbrengst van de verkoop van aandelen worden gebruikt om nieuwe investeringen te financieren. Vanaf de geplande einddatum van de maatregel zal het Fonds verder geen investeringsbeslissingen nemen.
- (19) De Nederlandse autoriteiten hebben aangegeven dat, onmiddellijk nadat het Fonds is opgericht, particuliere investeerders worden uitgenodigd om rechtstreeks in het Fonds te investeren.

2.7. Investeringsinstrumenten, doelondernemingen en deelneming door particulieren

- (20) De middelen worden uitgekeerd in tranches van niet meer dan 1,5 miljoen EUR per doel-KMO over een periode van twaalf maanden.

¹ PB C 45 van 17.2.1996, blz. 5.

- (21) In aanmerking voor investeringen komen KMO's die onder de communautaire definitie van KMO's vallen². KMO's moeten zich in hun aanloopfase bevinden. Kleine ondernemingen die zich in hun expansiefase bevinden komen eveneens voor investeringen in aanmerking. Doel-KMO's moeten een project op het gebied van duurzame energie ontwikkelen. Voor de doelstelling van het Fonds wordt zo'n project gedefinieerd als de ontwikkeling of exploitatie van een nieuwe technologie of techniek of een nieuwe toepassing van een bestaande technologie of techniek, verband houdend met de productie van duurzame energie, bijvoorbeeld energie uit hernieuwbare energiebronnen³.
- (22) Er mag geen kapitaal worden verleend aan ondernemingen in moeilijkheden, zoals gedefinieerd in de communautaire richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden⁴. De financiering van ondernemingen in de scheepsbouwsector en de sectoren kolen en staal alsook van werkzaamheden die verband houden met export is van het toepassingsgebied van het Fonds uitgesloten. Markten met overcapaciteit of krimpende sectoren komen evenmin in aanmerking.
- (23) Zoals in het investeringsreglement van het Fonds is vastgelegd, betekent "opstartfase" dat de onderneming in kwestie de mogelijkheid onderzoekt om een project voor duurzame energie te ontwikkelen, in productie te nemen en op de markt te brengen, of, wanneer dit eenmaal is onderzocht, een project voor duurzame energie ontwikkelt of tracht een product of dienst op de markt te brengen maar dit nog niet verkoopt of ermee nog geen winst heeft gegenereerd.
- (24) In het investeringsreglement van het Fonds wordt de ontwikkelingsfase omschreven als de fase volgend op de opstartfase. In die periode moeten in aanmerking komende ondernemingen groeien, een project voor duurzame energie op de markt brengen en zich richten op het verruimen van hun productiecapaciteit en de verdere ontwikkeling van het product of de dienst. Een onderneming kan in die fase al break-even draaien of winstgevend zijn.
- (25) Het Fonds zal 100% van zijn kapitaal verstrekken in de vorm van aandelenkapitaal. Overeenkomstig het investeringsreglement van het Fonds mag uitsluitend in aandelen van in aanmerking komende KMO's worden geïnvesteerd.
- (26) Deze financiering wordt echter alleen verschaft indien op hetzelfde moment voor ten minste een gelijk bedrag wordt geïnvesteerd door een of meer particuliere investeerders. Deze investeerders zijn onafhankelijk van de doel-KMO's. Volgens de informatie verstrekt door de Nederlandse autoriteiten, zullen de private investeringen op gelijke voet worden behandeld als de publieke investeringen en exact dezelfde

² PB L 124 van 20.5.2003, blz.36.

³ In het investeringsreglement van het Fonds wordt duurzame energie als volgt gedefinieerd: de hernieuwbare, niet-fossiele energiebronnen; windenergie; zonne-energie; geothermische energie; golfenergie; getijdenenergie; waterkrachtinstallaties met een vermogen van minder dan 10 MW en biomassa.

⁴ PB C 244 van 1.10.2004, p.2.

risico's en vergoedingen zullen delen en dezelfde achtergestelde positie ten opzichte van schuldeisers zullen hebben.

2.8. Investeringsbesluiten

- (27) De verplichting om winst na te streven is uitdrukkelijk in het investeringsreglement van het Fonds vervat. Mogelijke uitgangsstrategieën zullen voorafgaand aan ieder investeringsbesluit worden beoordeeld. Volgens het investeringsreglement van het Fonds heeft de directie van het Fonds de taak om de details van iedere desinvesteringstransactie voor te stellen.
- (28) De Nederlandse autoriteiten hebben de Commissie geïnformeerd over de uitgangsstrategieën welke de Provincie Noord-Holland voorziet. Het voornaamste uitgangsstrategie is de verkoop van de aandelen in doel KMO's met winst en tegen marktprijs. Een dergelijke uitgangsstrategie moet bekend zijn bij elk individueel investeringsvoorstel. In deze context merkt de Commissie op dat de verplichting om winst te maken is neergelegd in het investeringsreglement van het Fonds. Het investeringsreglement stipuleert dat er winst moet worden gemaakt, als eerste door dividend en als tweede door de verkoop van aandelen voor een hoger bedrag dan uitgegeven voor de aankoop van de aandelen of eventuele later aankopen.
- (29) Bij het einde van de maatregel, heeft de provincie het voornemen om de aandelen in het Fonds te verkopen tegen de marktprijs. De marktprijs wordt berekend op basis van de waarde van de onderneming. De Nederlandse autoriteiten hebben bevestigd dat de marktprijs wordt vastgesteld op het moment dat de aandelen ter verkoop aangeboden zullen worden.
- (30) Ingeval de provincie er niet in slaagt haar aandelen tegen de marktprijs te verkopen, kan zij besluiten het Fonds op te heffen. De bestaande aandelen worden verkocht op het ogenblik waarop een optimaal rendement kan worden verkregen.
- (31) Het Fonds is verplicht desinvestering te overwegen wanneer een betrokken KMO niet langer een duurzaam energie project ontwikkelt. Het Fonds overweegt tevens liquidatie wanneer een KMO niet langer aan de subsidiabiliteitscriteria van het Fonds en aan de doelstelling rendabel te zijn, voldoet. De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat deze regels de rentabiliteit van het Fonds zullen vrijwaren, aangezien de activiteiten van het Fonds op deze wijze op de markt voor duurzame energie gericht zullen blijven waarvoor ATO bij uitstek competent is. De Nederlandse autoriteiten lieten de Commissie weten dat, wanneer de directie onder deze omstandigheden liquidatie overweegt, zij de risico's afdoende moet afwegen en winst moet nastreven. Met name wordt in het investeringsreglement bepaald dat het Fonds, wanneer het een dergelijke desinvestering overweegt, rekening houdt met de verwachte opbrengst en met de doelstellingen van het Fonds, zoals omschreven.
- (32) KMO's die steun wensen te ontvangen moeten een businessplan voor de uitvoering van een duurzaam energie project overleggen. Dit plan bevat ten minste de volgende gegevens:
 - (a) Overzicht van de ontwikkelingskosten;
 - (b) Productgegevens;
 - (c) Toekomstige aanvullende financiering;

- (d) Verwachte levensvatbaarheid van het product;
- (e) Verwachte omzet;
- (f) Winstvooruitzichten.

2.9. Beheer van het Fonds

- (33) Gelet op de expertise van ATO op markt- en O&O-gebied acht de provincie Noord-Holland ATO voldoende competent. De Nederlandse autoriteiten informeerden de Commissie dat ATO een reputatie heeft van succesvolle investeringen. Voorts deelden zij mee dat ATO verscheidene jaren ervaring heeft met het evalueren van de marktvooruitzichten van nieuwe ontwikkelingen of ondernemingen.
- (34) De Nederlandse autoriteiten hebben de ontwerpversie van een managementovereenkomst (overeenkomst van opdracht, concept 31 augustus 2006) tussen het Fonds, vertegenwoordigd door zijn raad van commissarissen, en ATO aan de Commissie toegezonden. Zoals is vastgelegd in die overeenkomst, ontvangt ATO een vaste managementvergoeding en een aan de behaalde resultaten gekoppeld percentage⁵. Volgens de Nederlandse autoriteiten zal de vergoeding marktconform zijn.
- (35) De concept-managementovereenkomst verplicht ATO ertoe zich naar beste vermogen in te zetten ter verwezenlijking van de doelen van het Fonds als vastgelegd in het investeringsreglement. Zoals reeds gezegd is de verplichting om winst na te streven een van de doelstellingen die in het investeringsreglement van het Fonds zijn vervat.
- (36) Zoals reeds gezegd (in punt 19), zal particuliere investeerders, onmiddellijk nadat het Fonds is opgericht, worden gevraagd om rechtstreeks in het Fonds te investeren. De particuliere investeerders zullen naar rato van de omvang van hun investering bij de besluitvorming van het Fonds worden vertegenwoordigd. Met name betekent dit vertegenwoordiging in de bijeenkomsten van aandeelhouders en, in geval de deelneming in kwestie een bepaalde omvang overschrijdt, het recht om een van de leden van de raad van commissarissen te benoemen.
- (37) De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat de staat en de particuliere investeerders in overeenstemming met hun aandeel in het fonds exact dezelfde opwaartse en neerwaartse risico's en vergoedingen zullen delen en dezelfde achtergestelde positie ten opzichte van de schuldeisers zullen hebben.
- (38) In de concept-managementovereenkomst wordt bepaald dat ATO zich dient te houden aan het investeringsreglement, relevante bestuursrechtelijke instrumenten en de communautaire regels inzake staatsteun. Voorts schrijft de overeenkomst voor dat ATO de aanwijzingen, richtlijnen, besluiten en (strategische) beslissingen van de raad van commissarissen dient na te leven.

⁵ De overeenkomst verkeert nog in de ontwerpfasen. Op dit ogenblik zijn er twee mogelijkheden voor het element van de aan ATO uit te keren vergoeding dat aan de behaalde resultaten is gekoppeld: Ofwel, ontvangt ATO een jaarlijkse vergoeding als percentage van de in elk boekjaar behaalde winst, ofwel ontvangt ATO een percentage van het verschil tussen de koopprijs en de verkoopprijs van een deelneming.

3. BEOORDELING

3.1. Naleving van de aanmeldingsplicht overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag

- (39) Nederland heeft de regeling aangemeld overeenkomstig artikel 88, lid 3, van het EG-Verdrag.

3.2. Relevante communautaire bepalingen

- (40) Het Fonds en haar investeringen zijn gefinancierd met staatsmiddelen. De onderhavige maatregel bevoordeelt een beperkt aantal ondernemingen welke geselecteerd worden tijdens de implementatie fase. De maatregel is derhalve selectief. In aanvulling hierop maakt financiering onder het programma het voor de begunstigden mogelijk om hun financiële positie te verbeteren en hun marktpositie te versterken. Verder sluit de onderhavige maatregel niet uit dat er steun wordt verstrekt aan ondernemingen uit sectoren waar intra communautaire handel plaats vindt. Het Fonds en de uitvoering daarvan kunnen derhalve voldoen aan de definitie van staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, EG-Verdrag zijn.
- (41) Het Fonds zou binnen de werkingssfeer kunnen vallen van de communautaire richtsnoeren inzake staatssteun ter bevordering van risicokapitaalinvesteringen in kleine en middelgrote ondernemingen (hierna: "de richtsnoeren")⁶. Daartoe moet aan de bepalingen in afdeling 2.1 van de richtsnoeren worden voldaan: als eerste moet het om een regeling gaan, gericht op KMO's. Ten tweede mag de maatregel niet de intentie hebben om kapitaal te verschaffen aan een individuele onderneming (ad-hoc maatregel). Ten derde moet de maatregel steun aan ondernemingen in moeilijkheden zoals gedefinieerd in de communautaire richtsnoeren voor reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden en scheepsbouw, kolen en staal industrie uitsluiten. Als laatste zijn de richtsnoeren niet van toepassing op steun voor activiteiten die verband houden met de uitvoer, met name steun die rechtstreeks is gerelateerd aan de uitgevoerde hoeveelheden, aan de oprichting en exploitatie van een distributienet of aan andere lopende uitgaven in verband met uitvoeractiviteiten, en evenmin op steun die afhangt van het gebruik van binnenlandse in plaats van ingevoerde goederen.
- (42) De maatregel in kwestie bestaat uit een Fonds dat financiering in de vorm van aandelenkapitaal verschaft aan KMO's die zich in hun aanloop- respectievelijk ontwikkelingsfase bevinden. De regeling is niet bedoeld om steun aan afzonderlijke ondernemingen te verlenen (*ad hoc*-maatregel). Bovendien zal financiering uit hoofde van de maatregel niet worden verschaft aan ondernemingen in moeilijkheden en ondernemingen in de scheepsbouwsector en de sectoren kolen en staal. Evenmin zal financiering worden verschaft voor werkzaamheden die verband houden met export.
- (43) Daarom heeft de Commissie, aangezien afdeling 2.1 van de richtsnoeren op de maatregel in kwestie van toepassing is, het bestaan van steun overeenkomstig artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag op basis van de in de richtsnoeren vastgelegde regels beoordeeld.

⁶ PB C 194 van 18.8.2006, blz. 2.

3.3. "Staatssteun" in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag en verenigbaarheid met de gemeenschappelijke markt

- (44) Overeenkomstig afdeling 3.2 van de richtsnoeren kan zowel aan marktdeelnemers (investeerders) als aan doel-KMO's via een risicokapitaalregeling voordelen worden verstrekt. Daarnaast is het noodzakelijk na te gaan of het Fonds of een ander betrokken investeringsinstrument staatssteun geniet.

3.3.1. Staatssteun op het niveau van de investeerders

- (45) De enige aandeelhouder van het Fonds in zijn huidige structuur is de provincie Noord-Holland, met andere woorden de Staat. In beginsel kunnen particuliere investeerders later in het Fonds deelnemen. De Commissie merkt voorts op dat het Fonds alleen in een KMO investeert indien terzelfder tijd naast het Fonds tenminste hetzelfde bedrag wordt geïnvesteerd door een of meer particuliere investeerders die onafhankelijk zijn van de doel-KMO's.
- (46) Het gevolg hiervan is dat er naar twee categorieën van investeerders gekeken moet worden: als eerste de investeerders die direct een belang in het Fonds verwerven, en als tweede de groep die investeert naast het Fonds door de verwerving van een aandeel in dezelfde ondernemingen.
- (47) Op grond van afdeling 3.2 van de richtsnoeren is de Commissie van oordeel dat openbare en particuliere investeerders op voet van gelijkheid investeren en de investering dus geen staatssteun vormt, wanneer de voorwaarden ervan zonder enige maatregel van de overheid, voor een normale investeerder in de markteconomie aanvaardbaar zou zijn. Dit wordt alleen geacht het geval te zijn wanneer openbare en particuliere investeerders precies dezelfde opwaartse en neerwaartse risico's en vergoedingen delen, dezelfde achtergestelde positie hebben ten opzichte van schuldeisers hebben en in het algemeen wanneer 50% van de financiering van de maatregel afkomstig is van particuliere investeerders die onafhankelijk zijn van de ondernemingen waarin zij investeren.
- (48) Met betrekking tot de private investeerders naast het Fonds, hebben de Nederlandse autoriteiten bevestigd dat zij dezelfde opwaartse en neerwaartse risico's en vergoedingen delen en dezelfde achtergestelde positie hebben als de publieke investeerder. Zowel de publieke als de private investeerders zullen in aandelen investeren. De Commissie merkt verder op dat tegenover iedere investering gedaan door het Fonds een evenredig aandeel van tenminste 50% van private investeringen staat.
- (49) De Nederlandse autoriteiten hebben bevestigd dat private investeerders welke in potentie kunnen investeren in het Fonds, zullen delen en deelnemen onder dezelfde voorwaarden als de publieke autoriteit en op gelijke voet delen in risico's en beloningen.
- (50) Er is voldaan aan de voorwaarde dat de investeringen die uit hoofde van de maatregel worden gedaan op voet van gelijkheid in zowel in het geval van de potentiële investeerders als op het niveau van de investeerders naast het Fonds. De maatregel is geen staatssteun op het niveau van de investeerders.

3.3.2. *Staatssteun op het niveau van het fonds en de directie van het fonds*

- (51) Op grond van afdeling 3.2 van de richtsnoeren beschouwt de Commissie een investeringsfonds of een investeringsinstrument als een tussenconstructie om steun over te dragen aan de investeerders of aan ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd. Zij worden derhalve niet als begunstigen van de steun beschouwd, tenzij er aanwijzingen zijn die op het tegendeel wijzen.
- (52) De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat het Fonds uitsluitend wordt opgericht voor de steunregeling en dat het niet onafhankelijk op de markt opereert. Daarom zal het Fonds geen andere activiteiten ontwikkelen. De winst zal voor herinvestering worden gebruikt en zal uiteindelijk in de staatskas terugvloeien.
- (53) Het Fonds zal door ATO worden beheerd. De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat ATO, gelet op haar hoge mate van specialisatie en duidelijke competentie op het doelgebied van het Fonds, niet via een openbare aanbesteding is geselecteerd. Volgens de informatie van de Nederlandse autoriteiten is er geen andere kandidaat dan ATO die dezelfde kwaliteiten en vaardigheden bezit welke noodzakelijk zijn voor de vervulling van de rol als Fonds manager.
- (54) Wat de vergoeding voor ATO betreft verklaarden de Nederlandse autoriteiten enerzijds dat deze de op de markt voor vergelijkbare situaties geldende vergoedingen zal weerspiegelen en uit een vaste en een winstgerelateerde component zal bestaan. Anderzijds zijn echter de berekeningsbasis en het precieze percentage dat op die basis wordt berekend, nog niet vastgesteld.
- (55) De Commissie neemt nota van de bovengenoemde verklaring van de Nederlandse autoriteiten dat de vergoeding voor het Fonds management in overeenstemming met de marktprijs is. Zij gaan er echter van uit dat een managementvergoeding van 1 à 2% gebruikelijk is. Voorts stelden zij dat dit percentage, dan wel een vergelijkbaar bedrag, zou kunnen worden berekend aan de hand van het belegde vermogen of op een andere basis, bijvoorbeeld loonkosten. Daarnaast lieten de Nederlandse autoriteiten weten dat een vergelijking met de werkzaamheden van andere fondsen niet goed mogelijk is, aangezien er geen tot weinig vergelijkingsmateriaal is.
- (56) Gelet als eerste op het feit dat ATO ten eerste niet via een open en transparante aanbestedingsprocedure is geselecteerd en dat ten tweede de bewering dat de vergoeding marktconform is, niet uitputtend is aangetoond, kan de aanwezigheid van staatssteun op het niveau van het management van het Fonds niet worden uitgesloten. Als gevolg van de wijze waarop er voor ATO is gekozen, is de maatregel selectief op het niveau van het management van het Fonds. Het management van een kapitaal fonds is een activiteit welke een onderdeel vormt van de mededinging en handel tussen de lidstaten. Derhalve kan de maatregel de mededinging en de handel tussen de lidstaten beïnvloeden. Hierdoor overweegt de Commissie dat het niet is uitgesloten dat de maatregel staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, EG-Verdrag bevat op het niveau van het management van het Fonds.

3.3.3. *Staatssteun op het niveau van KMO's waarin wordt geïnvesteerd*

- (57) Zoals gezegd (punt 25 en 26), verstrekt het Fonds overheidsmiddelen in de vorm van deelnemingen in doel-KMO's. Het management van het Fonds is alleen bevoegd om investeringsbeslissingen te nemen indien één of meerdere private investeerders

tenminste voor een gelijk deel financieren in de vorm van aandelen in dezelfde KMO, op hetzelfde moment en onder dezelfde voorwaarden. Deze investeerders zijn onafhankelijk van de KMO's waarin wordt geïnvesteerd.

- (58) In de laatste alinea van afdeling 3.2 van de richtsnoeren worden factoren genoemd die in aanmerking moeten worden genomen wanneer moet worden bepaald of ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd als ontvangers van staatssteun moeten worden beschouwd. Deze ondernemingen zullen dan ook niet als steunontvangers worden beschouwd wanneer de investeringen worden gedaan op voorwaarden die voor een particuliere investeerder aanvaardbaar zouden zijn en in afwezigheid van enige staatsinterventie. Indicatoren zijn de winstgerichtheid van investeringsbesluiten, de noodzaak van ondernemingsplannen en een realistische uitgangsstrategie.
- (59) Niettemin zullen de keuze en de opdracht van de beheersmaatschappij van het Fonds ook een belangrijke rol spelen wanneer de aanwezigheid van staatssteun aan doel-KMO's wordt onderzocht (afdeling 3.2, laatste alinea, laatste zin, van de richtsnoeren).
- (60) Voorts hebben de Nederlandse autoriteiten medegedeeld dat ATO het "*Facility Center Duurzame Energie*" (hierna: "het Center") beheert. Dit Center is, samen met het Fonds, ingebed in het ruimere kader van een provinciaal programma dat onder meer is gericht op de ontwikkeling van een kenniscluster voor duurzame energie in de Kop van Noord-Holland⁷. De Commissie merkt tevens op dat de Nederlandse autoriteiten ervan uitgaan dat in aanmerking komende KMO's naar alle waarschijnlijkheid zonder hulp van het fonds in kwestie niet voldoende kapitaal zouden kunnen krijgen.
- (61) Het is daarom waarschijnlijk dat particuliere investeringen zouden kunnen worden gestimuleerd door het feit dat ATO niet alleen het Fonds zal beheren maar daarnaast, namens de staat, het Center zal exploiteren. In zowel het Fonds als in het Center speelt duurzame energie een belangrijke rol. De Commissie is zich dan ook bewust van synergie die is gecreëerd tussen beide structuren en met name de fundamentele rol die ATO vervult in het gehele programma van de provincie. Dat programma is op zijn beurt juist gericht op de bevordering van de bedrijfsactiviteit van de doel-KMO's, te weten duurzame energie.
- (62) Gezien de keuze en het mandaat van het Fonds management, kan een voordeel voor de KMO's waarin wordt geïnvesteerd niet worden uitgesloten. Alleen KMO's welke projecten op het gebied van duurzame energie ontwikkelen zullen voordeel van de maatregel hebben. Daardoor is de maatregel selectief. De genoemde KMO's worden niet weerhouden van deelname aan de mededinging en handel tussen lidstaten. Als gevolg kunnen de handel en de mededinging beïnvloed worden. Daarom kan de Commissie niet uitsluiten dat er sprake is van staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag op het niveau van de ondernemingen waarin is geïnvesteerd.

⁷ Uitvoeringsprogramma Ontwikkelingsbeleid Noord-Holland Noord, 26 oktober 2004; Voordracht: Onderwerp EXINH-projecten DE-04, -05, -06; Provinciale Staten van Noord-Holland, 20 december 2005. De doelstelling van het Facility Center Duurzame Energie, dat door ATO wordt beheerd, is nieuwe kennis en initiatieven in verband met duurzame energie zoeken en bijeenbrengen en deze naar marketing en productie vertalen. Dit Center biedt werkruimte voor beginnende ondernemingen alsook een faciliteit voor de vervaardiging van Noord-Hollandse windturbines.

3.4. De maatregel getoetst op zijn verenigbaarheid

- (63) Aangezien de maatregel in kwestie is te kwalificeren als staatssteun, zowel wat het management van het Fonds betreft als ten aanzien van de KMO's waarin is geïnvesteerd, moet de verenigbaarheid ervan aan de in de richtsnoeren vervatte bepalingen worden getoetst. Afdeling 4.3 van de richtsnoeren bevat specifieke voorwaarden voor verenigbaarheid. Wanneer aan deze voorwaarden is voldaan, kunnen het stimulerende effect, de noodzaak en de evenredigheid van de steun worden geacht aanwezig te zijn en kan het saldo van de potentieel negatieve en positieve gevolgen van de steun als positief worden beschouwd.

3.4.1. Plafond voor investeringstranches

- (64) In afdeling 4.3.1 van de richtsnoeren wordt bepaald dat financieringstranches, geheel of ten dele uit staatssteun gefinancierd, maximaal 1,5 miljoen EUR per doel-KMO over een periode van twaalf maanden mogen bedragen.
- (65) De Nederlandse autoriteiten zullen dit plafond in acht nemen. Derhalve is aan afdeling 4.3.1 van de richtsnoeren voldaan.

3.4.2. Beperking tot begin-, aanloop- en ontwikkelingsfinanciering

- (66) Volgens afdeling 4.3.2 van de richtsnoeren is de risicokapitaalmaatregel beperkt tot de expansiefase voor kleine ondernemingen en tot de aanloopfase voor middelgrote ondernemingen (in niet-steungebieden).
- (67) Alleen KMO's in de aanloopfase, respectievelijk kleine ondernemingen in de expansiefase komen voor investeringen in aanmerking. De definities van genoemde fasen met het oog op de maatregel, zoals hierboven al werd beschreven (punten 23 en 24), zijn in overeenstemming met de in afdeling 2.2, onder f) and h) van de richtsnoeren vastgelegde definities. De maatregel voldoet dan ook aan afdeling 4.3.2 van de richtsnoeren.

3.4.3. Overwicht van aandelenkapitaal en hybride kapitaalinstrumenten

- (68) In afdeling 4.3.3 van de richtsnoeren wordt vereist dat minstens 70% van de begroting van de maatregel in de vorm van aandelenkapitaal en hybride kapitaal instrumenten wordt verschaft.
- (69) Aangezien het Fonds, via de aankoop van aandelen in doel-KMO's, uitsluitend financiering met aandelenkapitaal zal verschaffen, wordt aan die voorwaarde voldaan.

3.4.4. Deelneming door particuliere investeerders

- (70) Zoals in afdeling 4.3.4 van de richtsnoeren is bepaald, wordt minstens 50% van de financiering van de investeringen in het kader van de maatregel door particuliere investeerders verstrekt (in niet-steungebieden).
- (71) Het management van het Fonds kan alleen investeringsbeslissingen nemen wanneer op hetzelfde moment een of meer particuliere investeerders minstens voor een gelijk bedrag en onder dezelfde voorwaarden financiering in de vorm van aandelenkapitaal van dezelfde KMO verstrekken. Particuliere financiering zal voor ten minste hetzelfde bedrag worden verstrekt als het Fonds op dat moment verstrekt. De particuliere

deelneming wordt uitdrukkelijk genoemd in de voorwaarden die in de uitvoeringsbepalingen van de maatregel zijn vervat.

- (72) Derhalve is sprake van deelneming door particuliere investeerders in de zin van afdeling 4.3.4 van de richtsnoeren.

3.4.5. *Winstgerichtheid van de investeringsbesluiten*

- (73) Afdeling 4.3.5 van de richtsnoeren bevat cumulatieve criteria om de winstgerichtheid van de maatregel te beoordelen.

- (74) Ten eerste moet een aanzienlijke betrokkenheid van de particuliere investeerders zoals beschreven in afdeling 4.3.4. van de richtsnoeren - het doen van investeringen op een zakelijk basis direct of indirect, in aandelen van de doelondernemingen - moet aanwezig zijn (afdeling 4.3.5., onder a) van de richtsnoeren). De maatregel in kwestie betreft particuliere investeerders die direct investeren in het aandelenkapitaal van de doel-KMO's, op het zelfde niveau als de staat. Derhalve waarborgt de maatregel een aanzienlijke betrokkenheid van de investeerders waarvan het kapitaal, op zakelijke basis, in de doelondernemingen wordt geïnvesteerd. Aan de bepalingen in afdeling 4.3.5., onder a) is dan ook voldaan.

- (75) Ten tweede moet op grond van afdeling 4.3.5 onder b) een gedetailleerd ondernemingsplan voor iedere investering waarin vooraf de levensvatbaarheid van het project wordt aangetoond bestaan. Iedere KMO die in het kader van de maatregel op zoek is naar investeringen moet een ondernemingsplan overleggen. Zoals in bovenstaand punt 32 is uiteengezet, dienen deze plannen gegevens te bevatten betreffende het product in kwestie, de verkoop, winstgevendheid en verwachte levensvatbaarheid. Hierbij moet worden opgemerkt dat het Fonds winstgedreven is. Derhalve is ook aan de bepalingen in afdeling 4.3.5., onder b) voldaan.

- (76) Ten slotte moet er - zoals uiteengezet in afdeling 4.3.5. onder c) van de richtsnoeren – voor iedere investering een heldere en realistische uitgangsstrategie bestaan. De Nederlandse autoriteiten zullen, zoals vermeld in de punten 27 en volgende, ervan uitgaan dat op iedere investering duidelijke uitgangsstrategieën van toepassing zijn. Aan de bepalingen in afdeling 4.3.5., onder c), is derhalve ook voldaan.

- (77) Aangezien aan alle bepalingen van afdeling 4.3.5 van de richtsnoeren is voldaan, moeten de investeringsbeslissingen die in het kader van de maatregel zullen worden genomen als winstgedreven worden beschouwd.

3.4.6. *Zakelijk beheer*

- (78) Indien aan alle drie voorwaarden van afdeling 4.3.6 van de richtsnoeren is voldaan, mag worden aangenomen dat het management van de maatregel op commerciële basis wordt verricht.

- (79) Afdeling 4.3.6. onder a) vereist een overeenkomst tussen een professionele fondsbeheerder en de deelnemers in het fonds, die bepaalt dat de vergoeding van de beheerder prestatiegerelateerd is. De genoemde overeenkomst moet tevens de doelstellingen van het fonds en het tijdschema van de investeringen vastleggen. Zoals reeds beschreven in de punten 34 en 35 is er een overeenkomst tussen de beheersmaatschappij ATO en het Fonds, waarin wordt bepaald dat de vergoeding van de beheerder prestatiegerelateerd is en waarin voorts de doelstellingen van het Fonds

zijn vastgelegd met inbegrip van de verplichting om winst te maximaliseren. In genoemde overeenkomst is tevens een bepaling inzake de duur opgenomen, wat een voorstel voor een tijdschema voor de investeringen aangeeft.

- (80) Zoals uiteengezet in afdeling 4.3.6. onder b) moeten de particuliere investeerders betrokken zijn bij de besluitvorming. Wanneer de particuliere investeerders direct in het fonds investeren zullen zij vertegenwoordigd worden in het investeerders comité, welke goedkeuring hecht aan de besluiten op het fonds niveau. Echter, tot het moment dat particuliere investeerders in het Fonds zijn, zullen de particuliere investeerders die gezamenlijk investeren met het Fonds niet direct vertegenwoordigd zijn in het besluitvormingsproces binnen het Fonds. Daarom is niet voldaan aan de tweede voorwaarden.
- (81) Als laatste schrijft afdeling 4.3.6. onder c) voor dat op het fondsbeheer goede praktijken en gereguleerd toezicht wordt toegepast. Volgens artikel 17, van de akte van oprichting van de Besloten Vennootschap, zal de Raad van Commissarissen toezicht houden op de directie van het Fonds, ATO zal het management met de nodige toewijding uitvoeren. De Nederlandse autoriteiten hebben verklaard dat, in overeenstemming met het Nederlandse Vennootschapsrecht, de Raad van Commissarissen is belast met het toezicht op de activiteiten van het Fonds dat het management verstandig wordt uitgevoerd. Zij hebben tevens toegelicht dat de Commissarissen zich in deze context moeten laten leiden door de belangen van het Fonds (artikelen, 2:250, leden 1 en 2, van het Burgerlijk Wetboek). Op deze basis is het management van het Fonds onderworpen aan normaal toezicht en zijn de goede praktijken van toepassing op investeringsfondsen in Nederland, er is derhalve voldaan aan de voorwaarden van afdeling 4.3.6. onder c) van de richtsnoeren.
- (82) Zoals reeds gezegd is er niet aan alle voorwaarden van afdeling 4.3.6 van de richtsnoeren voldaan. Derhalve kan het Fonds in dit stadium niet worden beschouwd als een Fonds dat op commerciële basis wordt beheerd.

3.4.7. Sectorgerichtheid

- (83) Het Fonds in kwestie is zonder twijfel gericht op bepaalde innovatieve technieken die verband houden met de productie van duurzame energie. De technieken die de in aanmerking komende KMO's zullen gaan ontwikkelen zijn vastgelegd in het Investeringsreglement van het Fonds, zoals hierboven is uiteengezet (punt 17).
- (84) De Commissie beschouwt de maatregel in kwestie daarom als een maatregel die is gericht op de productie van apparatuur en onderdelen met een link naar de energiesector. Een dergelijke sectorgerichtheid kan worden aanvaard, mits de maatregel binnen de werkingssfeer van de richtsnoeren valt, zoals bepaald in afdeling 2.1 van de richtsnoeren.
- (85) Zoals hierboven werd aangetoond (punt 41 tot en met 43), is geheel voldaan aan afdeling 2.1 van de richtsnoeren. De sectorgerichtheid van de maatregel is derhalve niet strijdig met het communautair belang.

3.4.8. Nadere beoordeling

- (86) Omdat niet voldaan is aan alle voorwaarden van afdeling 4 van de richtsnoeren, zal de Commissie een nadere beoordeling op grond van afdeling 5 van de richtsnoeren

toepassen. Volgens deze afdeling zullen de maatregel aan de hand van een aantal positieve en negatieve elementen worden onderzocht. Geen enkel afzonderlijk element is bepalend, en er is geen combinatie van elementen die op zichzelf voldoende kan worden geacht om verenigbaarheid te garanderen. De toepasselijkheid en het eraan toegekende gewicht zijn afhankelijk van de vorm van de maatregel.

- (87) Afdeling 5 derde punt van de richtsnoeren bepaalt: " De omvang van de vereiste bewijzen en de beoordeling door de Commissie is afhankelijk van de kenmerken van een zaak en is evenredig met de omvang van het aan te pakken marktfalen en het risico van verdringing van particuliere investeringen." In het onderhavige geval is aan alle onderdelen van de beoordeling onder afdeling 4 van de richtsnoeren voldaan met uitzondering van afdeling 4.3.6. onder b) van de richtsnoeren welke betrekking heeft op het zakelijk beheer van het fonds, en dan met name betreffende de vertegenwoordiging in de besluitvorming van het Fonds.
- (88) Op grond van afdeling 5.2.1. van de richtsnoeren zal in het geval van risicokapitaal maatregelen voor investeringstranches in doelondernemingen die verder gaan dan de in afdeling 4 uiteengezette voorwaarden, met name maatregelen die voorzien in investeringstranches van meer dan 1.5 miljoen EUR per doel-KMO per periode van twaalf maanden, vervolginvesteringen of de financiering van de expansiefase van middelgrote ondernemingen in niet-steungebieden, evenals voor maatregelen die specifiek betrekking hebben op een investeringsinstrument, de Commissie voor het aan te pakken marktfalen aanvullende bewijzen verlangen op elk niveau waarop de steun aanwezig kan zijn, voordat zij de voorgenomen risicokapitaal maatregelen verenigbaar met de gemeenschappelijke markt verklaart. Zoals bovenbeschreven (punt 5) is de doelstelling van de maatregel de markttekortkoming, welke in het algemeen wordt aangenomen te bestaan voor start-ups en innovatieve ondernemingen en in het bijzonder voor de duurzame energie sector in Noord-Holland, te adresseren door het verschaffen van risicokapitaal. Aangezien de onderhavige maatregel risicokapitaal beoogt te verschaffen aan KMO's welke niet voorbij gaat aan de vereisten van afdeling 4 met betrekking tot de omvang van de investeringstranches en de staat van de KMO's, is aanvullend bewijs van een marktfalen niet vereist in de onderhavige zaak.
- (89) Op basis van afdeling 5.2.2. van de richtsnoeren is een belangrijk onderdeel bij het maken van afweging de vraag, of en in hoeverre staatssteun op het gebied van risicokapitaal als een passend instrument kan worden beschouwd om particuliere risicokapitaal investeringen aan te moedigen. In de eerste plaats zal het Fonds gezamenlijk investeren met particuliere investeerders waardoor investeringen door particuliere investeerders noodzakelijk worden voor de activiteiten. In de tweede plaats zullen risico's worden gedeeld door gezamenlijk investeren en hierdoor zal de blootstelling voor private investeerders in een KMO verminderen. Het Fonds zal voor 10 miljoen EURO aan risico kapitaal verschaffen aan KMO's en dit leidt tot een zelfde bedrag aan particuliere investeringen. Dit zal particuliere risicokapitaal investeringen aanmoedigen en een positieve invloed hebben op de aanpak van het marktfalen door het verschaffen van risicokapitaal aan KMO's, wat als een positief element gezien wordt.
- (90) Op basis van afdeling 5.2.3. van de richtsnoeren zal, om vast te stellen of de steun een stimulerend effect heeft en noodzakelijk is, de Commissie – indien nodig – de criteria van de afdelingen 5.2.3.1. tot en met 5.2.3.4. van de richtsnoeren toepassen, welke het winstgedreven karakter van de investeringen demonstreert en het zakelijk beheer van de maatregel. Rekening houdend met het initiële gebrek in deelname van de particuliere investeerders aan de besluitvorming van het Fonds, de essentiële criteria waarnaar

gekeken moet worden in dit geval zijn het zakelijk beheer (afdeling 5.2.3.1. van de richtsnoeren) en de aanwezigheid van een investeringscomité (afdeling 5.2.3.2. van de richtsnoeren). Aan de ene kant kan het niet als positief worden ervaren dat de particuliere investeerders niet zijn vertegenwoordigd in de besluitvorming van het Fonds. Aan de andere kant volgt uit de aard van de maatregel dat de particuliere investeerders een eigen onafhankelijke afweging maken om gezamenlijk te investeren in een KMO onder dezelfde voorwaarden als het Fonds. Het Fonds is niet instaat om te investeren zonder een corresponderende beslissing van de particuliere investeerders, welke, als een consequentie, in essentie, een indirect veto hebben op de investeringsbeslissingen van het Fonds. Bovendien worden de private investeerders uitgenodigd om direct in het Fonds te participeren, in dit geval zijn zij vertegenwoordigd in het investeringscomité voor de goedkeuring van management besluiten. Ook moet opgemerkt worden dat de particuliere investeerders onafhankelijk van de doel-KMO's moeten zijn en dat zij als particuliere investeerders een winstgedreven en commercieel besluit zullen nemen. Dit alles in aanmerking genomen is volgens de Commissie de steun noodzakelijk en is het stimulerings-effect aanwezig.

- (91) Op basis van afdeling 5.2.4. van de richtsnoeren zal de Commissie de proportionaliteit van de maatregel onderzoeken en met name of geen overcompensatie is voor de investeerders en het management (afdeling 5.2.4. onder a)). In aanmerking genomen dat het Fonds gezamenlijk investeert met particuliere investeerders onder dezelfde voorwaarden of, in het geval dat de particuliere investeerders direct in het Fonds investeren zij dat kunnen doen onder dezelfde voorwaarden als het publieke lichaam, zal de maatregel niet tot compensatie van particuliere investeerders aan KMO's leiden, wat positief gewaardeerd wordt. Aangezien de aanwezigheid van steun op het management niveau niet wordt uitgesloten, zal de Commissie de proportionaliteit van de vergoeding onderzoeken. De Nederlandse autoriteiten hebben bevestigd dat de vergoeding van het management marktconform is. De Nederlandse autoriteiten hebben toegezegd de finale versie van de overeenkomst van opdracht te overleggen, zodra de overeenkomst is gesloten.
- (92) Op basis van afdeling 5.3. van de richtsnoeren zal de Commissie de negatieve gevolgen van de steun op elk van de niveaus waar steun aanwezig wordt geacht onderzoeken. De maatregel verschaft steun op het niveau van de management onderneming en de doel-KMO's. Met betrekking tot het risico van verdringing (afdeling 5.3.1. van de richtsnoeren) op het niveau van de management onderneming en de doel-KMO's, zal het Fonds gezamenlijk investeren tezamen met andere particuliere investeerders, individuele of fondsen. Het gevolg is dat de mogelijkheid voor privéfondsen, bestuurd door verschillende managers, om te investeren in KMO's wordt versterkt en voor de KMO's om andere investeringen te ontvangen uit andere private bronnen. Op basis van afdeling 5.3.2. van de richtsnoeren zal de Commissie ook andere vormen van concurrentie verstoring onderzoeken, namelijk of de maatregel inefficiënte ondernemingen in stand houdt. Het Fonds zal alleen investeren in aandelen van kleine ondernemingen of sectoren tot de uitbreidingsfase, respectievelijk tot middelgrote ondernemingen in de opstartfase, van wie de ondernemingsplannen aantonen dat zij in de toekomst winstgevend zullen zijn. De KMO's zijn actief in de innovatieve technologie verbonden met de productie van duurzame energie. Bovendien in de investeringstranche beperkt tot € 1.5 miljoen. Als gevolg zijn de mogelijke negatieve effecten van de maatregel beperkt.

- (93) Alles in aanmerking genomen wegen de positieve effecten zwaarder dan de potentiële verstoring van de mededinging, welke in ieder geval de handelsvoorwaarden niet in die mate verstoort dat het gemeenschappelijke handelverkeer ongunstig wordt beïnvloedt.

3.4.8. *Cumulering met andere steun*

- (94) In afdeling 6 van de richtsnoeren zijn beperkingen vastgelegd van cumulering van steun die uit hoofde van de maatregel in kwestie is verleend met steun die op grond van groepsvrijstellingsverordeningen, richtsnoeren, kaderregelingen of andere instrumenten op het gebied van staatssteun is verleend. Deze verlaging is niet van toepassing op de steunintensiteiten van de communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek en ontwikkeling of een eventuele vervolgakaderregeling.
- (95) Zoals eerder gezegd (punten 12-14), worden de desbetreffende steunplafonds in de eerste drie jaren van de eerste risicokapitaalinvestering verlaagd met 50 % (in niet-steungebieden), en dit tot het totale ontvangen bedrag. Deze verlaging is niet van toepassing op de steunintensiteiten van de communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek en ontwikkeling of een eventuele vervolgakaderregeling of groepsvrijstellingsverordening op dit gebied.
- (96) Daarom wordt steun uit hoofde van de maatregel in overeenstemming met de in afdeling 6 van de richtsnoeren vervatte cumuleringsregel verleend.

3.5. **Conclusie**

- (97) De Commissie concludeert dat de steun die in het kader van de risicokapitaalregeling "Duurzame energie – provincie Noord-Holland" wordt verleend, voldoet aan de voorwaarden genoemd in afdeling 4.3 en 5 van communautaire richtsnoeren inzake staatssteun ter bevordering van risicokapitaalinvesteringen in kleine en middelgrote ondernemingen.

4. **BESLUIT**

- (98) Op basis van voorgaande beoordeling concludeert de Commissie dat de risicokapitaalregeling 'Duurzame energie – provincie Noord-Holland' overeenkomstig artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag verenigbaar is met de gemeenschappelijke markt.
- (99) Om het dossier over de staatssteun te kunnen vervolledigen verzoekt de Commissie Nederland haar de definitieve versie te zenden van de volgende documenten, waarvan bij de aanmelding alleen conceptversies zijn ingediend:
- (a) Oprichting besloten vennootschap;
 - (b) Investeringsreglement;
 - (c) Managementovereenkomst: Overeenkomst van opdracht (Partijen: Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie Noord-Holland B.V; Stichting Associatie Technologie Onderzoek Noord-Holland)
- (100) De Commissie herinnert de Nederlandse autoriteiten eraan dat alle voornemens om deze steunregeling aan te passen bij de Commissie moeten worden aangemeld.

(101) Ook herinnert de Commissie de Nederlandse autoriteiten eraan dat zij jaarlijks verslag over de tenuitvoerlegging van de maatregel moeten uitbrengen. Dit verslag dient te bevatten:

- (a) Een korte beschrijving van de activiteiten van het Fonds;
- (b) Nadere gegevens over potentiële transacties die werden onderzocht;
- (c) Daadwerkelijk verrichte transacties,;
- (d) Prestaties van het Fonds met globale informatie over het via het Fonds aangetrokken bedrag.

(102) Dit verslag wordt op de internetsite van de Commissie gepubliceerd.

Indien deze brief vertrouwelijke gegevens bevat die niet mogen worden bekendgemaakt, wordt u verzocht de Commissie daarvan binnen vijftien werkdagen vanaf de ontvangst van dit schrijven in kennis te stellen. Ontvangt de Commissie binnen de vastgestelde termijn geen met redenen omkleed verzoek, dan neemt zij aan dat u instemt met mededeling aan derden en bekendmaking van de volledige tekst van dit schrijven in de authentieke taal op Internet: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/index.htm.

Dit verzoek dient bij aangetekend schrijven of bij faxbericht te worden gericht aan:

Europese Commissie
Directoraat-generaal Concurrentie
Directoraat Staatssteun
Griffie Staatssteun
B-1049 Brussel
Faxnummer: +32 2 296 12 42

Hoogachtend,

Voor de Commissie

Neelie KROES
Lid van de Commissie